

به نام او

در همسایگی خدا

مهربانی را

از یاد نبر...

دانشگاه الزهرا (س)

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته مشاوره و راهنمایی

عنوان:

کیفیت رابطه ولی _ فرزندی و ارتباط آن با سازگاری، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در

نوجوانان دختر

استاد راهنما:

دکتر سیمین حسینیان

استاد مشاور:

دکتر مه سیما پور شهر یاری

دانشجو:

فرشته السادات درت التاج تهرانی

شهریور ۱۳۹۲

کلیه دستاوردهای این تحقیق متعلق به

دانشگاه الزهراء (س) است.

تقدیم به پدر و مادر مهربانم

که اساتید زندگی هستند

به امید جاودانه بودن سایه ی مهربانیشان

کمال تشکر از استادان ارجمند

خانم دکتر حسینیان و خانم دکتر پورشهریاری

نهایت قدردانی و سپاس از دوستانِ همراهم

خانم هاله آذرمی و خانم مهرزاد فراهتی

با آرزوی موفقیت‌های روزافزون

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف تعیین رابطه بین کیفیت رابطه ولی_ فرزند، با سازگاری، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در نوجوانان دختر انجام گرفت.

روش: جامعه مورد مطالعه شامل کلیه دانش آموزان دختر پایه های اول و دوم دبیرستان های دولتی شهر تهران در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ بود که از این میان ۳۸۳ نفر از به شیوه ی خوشه ای چند مرحله ای به عنوان گروه نمونه انتخاب شدند. شرکت کنندگان مقیاس کیفیت روابط والدین_نوجوان، پرسشنامه سازگاری دانش آموزان و پرسشنامه عزت نفس روزنبرگ را تکمیل کردند. برای بررسی پیشرفت تحصیلی آنها نمره آخرین معدل تحصیلی مورد استفاده قرار گرفت. برای تحلیل داده ها از آزمون همبستگی پیرسون، رگرسیون و آزمون تی مستقل استفاده شد.

نتایج: نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که کیفیت رابطه ولی_ فرزند با سازگاری، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارد. هرچه کیفیت رابطه ولی- فرزند بهتر باشد میزان سازگاری، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی نوجوانان بالاتر می رود و هرچه کیفیت رابطه از سطح پایین تری برخوردار باشد، سازگاری و عزت نفس نوجوان کمتر بوده و موفقیت و پیشرفت تحصیلی پایین تر می باشد.

نتیجه گیری: بنابراین با توجه به نقش بسزای کیفیت رابطه ولی- فرزند بر ویژگی های شخصیتی نوجوانان، کوشش در زمینه آگاه سازی هر چه بیشتر والدین در خصوص تاثیرات رابطه ولی فرزند بر ویژگی های روانی و رفتاری نوجوانان امری ضروری می باشد.

کلید واژه ها: کیفیت رابطه ولی_ فرزند، سازگاری، عزت نفس، پیشرفت تحصیلی، نوجوان دختر.

فهرست مطالب

صفحات	عناوین
۱	۱- فصل اول: کلیات پژوهش
۲	۱-۱- مقدمه
۴	۲-۱- بیان مسئله
۶	۳-۱- ضرورت پژوهش
۸	۴-۱- اهداف پژوهش
۸	۱-۴-۱- هدف اصلی
۸	۲-۴-۱- اهداف جزئی
۹	۵-۱- سوالات پژوهش
۹	۶-۱- فرضیه های پژوهش
۱۰	۷-۱- تعاریف نظری و عملیاتی متغیرهای پژوهش
۱۰	۱-۷-۱- تعاریف نظری و مفهومی
۱۲	۲-۷-۱- تعاریف عملیاتی
۱۳	۲- فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش
۱۴	۱-۲- بخش اول: ادبیات پژوهش
۱۴	۱-۱-۲- نوجوانی
۱۵	۱-۱-۱-۲- بلوغ
۱۶	۲-۱-۱-۲- تغییرات روانی و رفتاری در دوران بلوغ

۱۸	۳-۱-۱-۲- ویژگی های اجتماعی دوره نوجوانی
۱۹	۴-۱-۱-۲- ویژگی های روانی_ اجتماعی نوجوانان دختر
۲۰	۵-۱-۱-۲- تاثیر بلوغ بر روابط خانوادگی
۲۲	۲-۱-۲- رابطه ی صمیمانه با والدین
۲۴	۱-۲-۱-۲- تفاوت های فردی در نزدیکی بین والد_ نوجوان
۲۵	۲-۲-۱-۲- تداوم و تغییر و روند رشد در تعارض بین والد_ نوجوان
۲۷	۳-۲-۱-۲- عوامل خانوادگی موثر در رابطه ی والد_ فرزند
۲۸	۴-۲-۱-۲- تاثیر نزدیکی والد_ نوجوان بر پیامدهای نوجوانان
۲۹	۵-۲-۱-۲- تاثیر تعارض میان والد_ نوجوان بر پیامد نوجوانان
۳۱	۳-۱-۲- سازگاری
۳۳	۱-۳-۱-۲- انواع سازگاری
۳۴	۲-۳-۱-۲- مشکلات رفتاری برونی سازی
۳۴	۳-۳-۱-۲- مشکلات رفتاری درونی سازی
۳۴	۴-۳-۱-۲- رفتار والدینی و سازگاری نوجوانان
۳۶	۵-۳-۱-۲- حیطه های سازگاری
۳۶	۱-۵-۳-۱-۲- سازگاری آموزشی
۳۷	۲-۵-۳-۱-۲- سازگاری اجتماعی یا بین فردی
۳۸	۳-۵-۳-۱-۲- سازگاری عاطفی

۳۹	۱-۲-۳-۶- عوامل موثر بر سازگاری
۴۰	۲-۱-۴- عزت نفس
۴۲	۲-۱-۴-۱- عزت نفس در نوجوانی
۴۵	۲-۴-۱-۲- پرورش فرزندان و عزت نفس
۴۷	۲-۱-۵- پیشرفت تحصیلی
۴۷	۲-۱-۵-۱- موفقیت تحصیلی، چالشی برای نوجوانان
۴۹	۲-۱-۵-۲- نزدیکی خانوادگی و موفقیت تحصیلی
۵۲	۲-۱-۵-۳- عوامل موثر در پیشرفت تحصیلی
۵۴	۲-۲- بخش دوم: پیشینه پژوهش
۵۴	۲-۱-۲- تحقیقات انجام شده در داخل کشور
۵۶	۲-۲-۲- تحقیقات انجام شده در خارج از کشور
۵۹	۳- فصل سوم: روش شناسی پژوهش
۶۰	۳-۱- طرح پژوهش
۶۰	۳-۲- جامعه آماری
۶۰	۳-۳- نمونه تحقیق
۶۱	۳-۴- روش نمونه گیری
۶۱	۳-۵- متغیر های پژوهش
۶۱	۳-۶- ابزارهای جمع آوری داده ها

عناوین

صفحات

- ۳-۶-۱- مقیاس کیفیت روابط والدین _ نوجوان ----- ۶۲
- ۳-۶-۲- پرسشنامه سازگاری نوجوانان (AISS) ----- ۶۴
- ۳-۶-۳- پرسشنامه عزت نفس روزنبرگ ----- ۶۷
- ۳-۷- نحوه اجرای پژوهش ----- ۶۸
- ۳-۸- شیوه تجزیه و تحلیل اطلاعات ----- ۶۸
- ۴- فصل چهارم: تجزیه و تحلیل ----- ۶۹
- ۴-۱- آمار توصیفی: اطلاعات جمعیت شناختی ----- ۷۰
- ۴-۲- آمار استنباطی: تجزیه و تحلیل داده ها براساس فرضیه های پژوهش ----- ۷۲
- ۴-۳- یافته های جانبی ----- ۷۸
- ۵- فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری ----- ۸۶
- ۵-۱- تبیین یافته های پژوهش ----- ۸۷
- ۵-۲- تبیین یافته های جانبی ----- ۹۲
- ۵-۳- مشکلات و محدودیت های پژوهش ----- ۹۷
- ۵-۴- پیشنهادات پژوهشی ----- ۹۸
- ۵-۵- پیشنهادات کاربردی ----- ۹۹
- فهرست منابع و ماخذ ----- ۱۰۰
- منابع فارسی ----- ۱۰۰
- منابع انگلیسی ----- ۱۰۴

پیوست ها	۱۱۰
پیوست شماره یک: کیفیت رابطه والد_نوجوان	۱۱۱
پیوست شماره دو: عزت نفس روزنبرگ	۱۱۴
پیوست شماره سه: سازگاری دانش آموزان	۱۱۵

فهرست جداول

جدول ۱-۲- تحولات اصلی در ارزیابی خود از دوران نو پایی تا نوجوانی	۴۳
جدول ۱-۳- نمره گذاری خرده مقیاس های کیفیت رابطه ولی _ فرزندی	۶۳
جدول ۲-۳- ضرایب اعتبار پرسشنامه سازگاری نوجوانان	۶۶
جدول ۱-۴- اطلاعات توصیفی توزیع مناطق و تحصیلات والدین	۷۰
جدول ۲-۴- اطلاعات توصیفی متغیرهای پژوهش و زیر مقیاس های آن	۷۱
جدول ۳-۴- ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش	۷۲
جدول ۴-۴- تحلیل رگرسیون سازگاری بر حسب کیفیت رابطه	۷۴
جدول ۵-۴- ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون نمره سازگاری بر حسب کیفیت رابطه	۷۴
جدول ۶-۴- تحلیل رگرسیون عزت نفس بر حسب کیفیت رابطه	۷۵
جدول ۷-۴- ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون نمره عزت نفس بر حسب کیفیت رابطه	۷۶
جدول ۸-۴- تحلیل رگرسیون پیشرفت تحصیلی بر حسب کیفیت رابطه	۷۶
جدول ۹-۴- ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون نمره پیشرفت تحصیلی بر حسب کیفیت رابطه	۷۷

عناوین

صفحات

- جدول ۴-۱۰- ماتریس همبستگی بین رابطه زوجین ، نگرش فرد نسبت به خود و خانواده، سازگاری، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی ----- ۷۸
- جدول ۴-۱۱- تحلیل رگرسیون سازگاری، عزت نفس بر حسب رابطه زوجین ----- ۷۹
- جدول ۴-۱۲- ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون نمره سازگاری و عزت نفس بر حسب رابطه زوجین ۸۰
- جدول ۴-۱۳- تحلیل رگرسیون سازگاری، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی بر حسب نگرش فرد --- ۸۱
- جدول ۴-۱۴- ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون نمره سازگاری و عزت نفس و پیشرفت تحصیلی بر حسب نگرش فرد در خانواده ----- ۸۱
- جدول ۴-۱۵- آزمون t مستقل برای بررسی تاثیر تحصیلات مادر بر کیفیت رابطه ----- ۸۲
- جدول ۴-۱۶- اطلاعات گروهی تحصیلات مادر----- ۸۳
- جدول ۴-۱۷- آزمون t مستقل برای بررسی تاثیر تحصیلات پدر بر کیفیت رابطه ولی_ فرزندى -- ۸۴
- جدول ۴-۱۸- اطلاعات گروهی تحصیلات پدر ----- ۸۴

فهرست نمودارها

- نمودار ۴-۱- همبستگی بین میانگین کل کیفیت رابطه و سازگاری کل ----- ۷۳
- نمودار ۴-۲- همبستگی بین میانگین کل کیفیت رابطه ولی_ فرزندى و عزت نفس ----- ۷۵

فصل اول

کلیات پژوهش

خانواده^۱ اولین و مهمترین محیطی است که کودک را از کیفیت روابط انسانی آگاه می سازد. طبق نظر اکثر روان شناسان، تجارب سالهای اولیه زندگی که غالباً در محیط خانواده رخ میدهد، زیر بنای شخصیت کودکان است و بر ویژگی های رفتاری آنان تأثیر می گذارد (احدی، ۱۳۸۵).

تأثیر خانواده بر رشد چنان بارز است که با وجود اختلاف های موجود بین صاحب نظران روانشناسی، بسیاری از آنان در زمینه ی اهمیت خانواده و تأثیر آن بر رشد، نقطه نظر مشترک دارند و اکثر روانشناسان صرف نظر از مکتبی که به آن معتقدند، کنشهای متقابل بین والدین و فرزندان را اساس رشد عاطفی تلقی می کنند.

ارتباطات سالم برای پرورش یک خانواده بسیار حیاتی است. اگر والدین مهارت های بسنده برای ایجاد ارتباطات مناسب در محیط خانواده را نداشته باشند، نتیجه ی آن نگرانی شدید، انزوا و تنهایی برای آنان و فرزندان می باشد. ارتباطات رابطه ها را تداوم می بخشد. هنگامی که یک ارتباط شفاف، باز و حساب شده برقرار شود، رابطه ها نیز قوام می گیرند و آنگاه که ارتباط ضعیف شود این رابطه ها فرو پاشیده می شوند (فراحتی، ۱۳۹۰).

از آنجایی که رابطه ی والد- فرزندی نشان دهنده ی ابتدایی ترین و اصلی ترین روابط اجتماعی انسان در گستره ی زندگی است، از این رو کیفیت رابطه ی والد- فرزندی^۲ به عنوان مهمترین عامل موثر در شایستگی، شکوفایی و بهزیستی همه افراد مورد بحث قرار گرفته است (طاهری، ۱۳۹۱).

---

^۱ - family

^۲ - quality of parent_ child relationship

خانواده دارای اهمیت تربیتی و اجتماعی است. محیط خانوادگی اهمیت بسیار زیادی در سراسر نوجوانی^۱ و جوانی دارد. نوجوانی دورانی حساس و بسیار بحرانی است و از این رو نوع رابطه ی نوجوان با والدین، نقش بسیار مهمی در شکل گیری شخصیت آینده ی او دارد. نوجوانان در این دوره رشدی به خاطر تغییرات سریع جسمانی، اجتماعی، هیجانی و شناختی با چالشهای زیادی رو به رو هستند، والدین به عنوان راهنما به نوجوان کمک می کنند تا با موفقیت این چالش ها را پشت سر گذارد (شیرر^۲، ۲۰۰۵).

تجارب شخصی ای که نوجوان از رابطه با والدینش بدست می آورد منابع اولیه ای هستند که نوجوان به وسیله ی آن می داند چطور به خودسنجی و تعامل با دیگران بپردازد، از سوی دیگر نوع رابطه ای که او با والدینش تجربه می کند حاکی از نوع نگرش او نسبت به خود و کیفیت رابطه ای است که با همسالان خود خواهد داشت (ویلکینسون^۳، ۲۰۰۴).

متخصصین علوم اجتماعی ساختار خانواده را مؤثرترین عامل مرتبط با رشد ارتباطی فرد میدانند. از طریق همین ارتباطات بین فردی خانواده است که افراد درمی یابند که هستند، چه جایگاهی در دنیا و چه مسیری پیش رو دارند. بنابراین پژوهش در زمینه ارتباطات درون خانواده به ویژه رابطه ی والدین با فرزندان نه تنها به خودی خود حایز اهمیت است بلکه پیامدهای تأثیر آن بر کودکان و نوجوانان بر اهمیت تحقیق در این زمینه می افزاید.

---

^۱ _ adolescence

^۲ - Shearer, C

^۳ _ Willkinson, R.B

۱-۲- بیان مسأله

در نوجوانی فشار فزاینده ای برای حل مسئله و تصمیم گیری شخصی وجود دارد. در این برهه نوجوانان نیاز دارند که تصمیم گیری های طولانی مدتی برای نگرانی های مربوط به شغل، بهداشت، رفتارهای مخاطره آمیز و درگیری های مدرسه انجام دهند. انتقال در طول این دوره می تواند زمان سختی برای نوجوانان و خانواده های آنان باشد. برای نوجوان، این دوره پر از تناقض^۱، آشفتگی، شورش علیه اقتدار و آرمانگرایی، همراه با تأثیرات متفاوت از محیط به ویژه محیط خانوادگی نوجوان است (جنکینز^۲، ۲۰۰۷).

تغییرات زیستی، روانشناختی و اجتماعی که در طول دوران نوجوانی رخ می دهند، آن را به دوره ای تبدیل می کنند که نسبت به ظهور و بروز نشانه ها و اختلالات آسیب پذیر می سازد. روابط خانوادگی به ویژه رابطه ی والدین با فرزندان تأثیر عمیق و پایداری در سلامت روانی، جسمانی، اجتماعی و اقتصادی کودک دارد (اورلی^۳ و همکاران، ۲۰۱۲).

کیفیت تعاملی و عاطفی رفتارهای والدینی جو هیجانی و عاطفی خانواده را شکل می دهد، و بدین گونه نقش مهمی در رشد روانی _ اجتماعی کودکان و نوجوانان بازی می کند. بنابراین زمانی که می خواهیم کیفیت رابطه ی ولی _ فرزندی را مشخص کنیم، نزدیکی^۴ و صمیمیت عاطفی و تعارض بین والدین و نوجوان جنبه های مهمی را در بر می گیرند که می توانند بر ویژگی های شخصیتی و رفتاری نوجوانان تأثیر بگذارند (باربر^۵ و همکاران، ۲۰۰۳).

---

^۱ _ inconsistency

^۲ _ Jenkins, P. L

^۳ _ Orli, S

^۴ _ closeness

^۵ _ Barber, C. N et al

یکی از این ویژگی های شخصیتی سازگاری روانشناختی^۱ نوجوان است. سازگاری یک مفهوم عام است و به همه ی راهبردهایی که فرد برای اداره کردن موقعیت های استرس زای زندگی، اعم از تهدیدهای واقعی یا غیر واقعی به کار می برد گفته می شود. کارآمدی سازگاری در بافت و شرایط موجود معنی دار می شود. تفاوت در سازگاری افراد می تواند تحت تأثیر تاریخچه ی فردی و خانوادگی آنها قرار گیرد (سادوک و سادوک^۲، ۲۰۰۳).

عزت نفس^۳ یکی دیگر از عوامل شخصیتی محسوب می شود که از یک سو با رفتارهای شکل گرفته در نظام خانواده و از سوی دیگر با باورها و هیجان های مربوط به «خود»^۴ در ارتباط است (آماتو و فلور^۵، ۲۰۰۲).

والدینی که نقاط قوت و ضعف فرزندان شان را می پذیرند و معیارهای روشن و قابل قبولی برای آنها در نظر می گیرند و در دستیابی به این معیارها آنها را حمایت می کنند، منجر به رشد عزت نفس نوجوانان می شوند (کار^۶، ۲۰۰۴).

مطالعات کیفی اهمیت نقش والدین در رشد و پیشرفت تحصیلی^۷ کودکان را گزارش کرده اند. رابطه ی ولی_ فرزند صمیمانه و حمایت از جانب والدین عوامل مهمی در گسترش احساس خودکارآمدی و انگیزش پیشرفت هستند که این دو عامل منجر به پیشرفت تحصیلی می شوند (پارک و کیم^۸، ۲۰۰۶).

---

^۱ _ psychological adjustment
^۲ _ Sadock, B. J., Sadock, V. A
^۳ _ self esteem
^۴ _ self
^۵ _ Amato, P.R & Flower, F
^۶ _ Car, A
^۷ _ academic achievement
^۸ _ Park, Y. S & Kim, U.

با توجه به نتایج پژوهش‌های فوق و همچنین بررسی‌های انجام شده، در پژوهش حاضر در صد پاسخگویی به این سوال هستیم که آیا یکی از مکانیسم‌های مؤثر بر ویژگی‌ها و رفتارهای نوجوانان، عوامل کارکردی خانواده مانند رابطه‌ی نزدیک نوجوان با والدین و ابراز علاقه و توجه والدین به حالات روحی و روانی فرزندان می باشد؟

۱-۳- ضرورت پژوهش

والد شدن یک رخداد استرس‌زا از لحاظ جسمانی و هیجانی است و در ضمن یکی از رضایت‌بخش‌ترین و با ارزش‌ترین نقش‌های زندگی اجتماعی بزرگسالان به حساب می‌آید. کودکان برای سازگاری با زندگی، والدین خود را به عنوان الگوی اساسی خود قرار می‌دهند و این الگو نمی‌تواند در طول دوران زندگی آنها به طور کامل اصلاح شود یا تغییر کند (چاندولا و بهانوت^۱، ۲۰۰۸). ماهیت رابطه‌ی بین والدین و نوجوان می‌تواند در متن تعاملات و الگوهای ارتباطی درک شود. در نهایت، انتظار می‌رود که رابطه‌ی ولی-فرزندی در دوران نوجوانی تسهیل‌کننده رشد هویت باشد و سلامت روانشناختی را از طریق الگوهای ارتباطی متقابل ارتقاء بخشد (مک‌گرگور^۲، ۲۰۰۸). کسانی که در کودکی و نوجوانی مورد تحقیر و بی‌احترامی قرار می‌گیرند معمولاً روحی سرکش و روانی ناآرام دارند و همواره در زندگی احساس ناامنی و رنج و ناراحتی می‌کنند. نه می‌توانند بزرگسالان را به تغییر روش‌ها وادارند و اوضاع داخلی خانه را به نفع خود تغییر دهند، و نه قادرند از محیط خانه و خانواده کنار بگیرند و زندگی مستقلی برای خود ایجاد کنند و همواره خود را ناتوان و درمانده احساس می‌کنند (فتحی، ۱۳۹۰).

---

^۱ _ Chandola, A. & Bhanot, S

^۲ _ Mcgregor, J

بررسی‌ها نشان می‌دهند که کشمکش‌های خانوادگی و زناشویی بیشتر با مشکلات روانشناختی و سازگاری آنان در ارتباط است (الیس و گاربر^۱، ۲۰۰۰؛ به نقل از لرنر^۲، ۲۰۰۹).

در مطالعه‌ای پس‌رویدادی در دختران دانشجو، بلوغ زودرس با تنش خانوادگی، کشمکش با مادر و علائم اضطراب و درونی‌سازی (اضطراب و افسردگی) در اواخر کودکی و اوایل نوجوانی مرتبط بود (مک گرگور، ۲۰۰۸).

همچنین نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که والدین نوجوانان مضطرب در مقایسه با والدین نوجوانان بدون اضطراب، بیشتر کنترل‌گر، محدود‌کننده، بیش از حد دخالت‌کننده و همچنین کمتر پذیرنده و دهنده‌ی استقلال روانی هستند (هرنکوהל و همکاران^۳، ۲۰۰۰؛ هیل^۴، ۲۰۰۲؛ کاپالدی، پیرز، پیرسون و اون^۵، ۲۰۰۳؛ به نقل از لوبر^۶ و همکاران، ۲۰۰۹).

دو جنبه اساسی در رفتار والدین با فرزندان، یعنی پاسخگو بودن و توقع داشتن^۷، به عنوان شاخص‌های جهانی ارتباط بین والدین و فرزندان شمرده شده است که حائز اهمیت حیاتی در رشد کودکان و نوجوانان می‌باشد. پاسخگو بودن که با تعابیر مختلفی نظیر عشق، محبت، صمیمیت و پذیرش مطرح می‌شود حاکی از رفتار آن دسته از والدینی است که عواطف گرمی به فرزند ارائه می‌کنند و با درک درست موقعیت وی باعث اطمینان خاطر او می‌شوند. آنان بیشتر وقت‌ها از تشویق و به ندرت از تنبیه استفاده می‌کنند. بر عکس، والدینی که احساس مسئولیت و پاسخگویی به نیازهای فرزند ندارند، حساسیتی به مسائل وی نشان نمی‌دهند و او را مورد غفلت قرار داده و تنهایش می‌گذارند (کمرزین، ۱۳۹۱).

---

^۱ _ Ellis & Garber

^۲ _ Lerner, R.M

^۳ _ Herrenkohl, T.I. et al

^۴ _ Hill, J

^۵ _ Capaldi, D.M. Pears, K.C. Pearson, G.R & Owen, L.D

^۶ _ Loeber, R. et al

^۷ _ expectation